

אף אלמנה אצל הבת, הדין הוא שהאלמנה ניזונת מנכסי בעלה, והבת — תשאל על הפתחים:

ומוכח שגורל אלמנתו עדיף לו מבתו!

ומבארנין: לענין זילותא — אלמנתו עדיפא ליה. ולכן, עדיף לו שבתו תחזור על הפתחים, ולא אלמנתו.

אבל לענין הרווחה — בתו עדיפא ליה, ולכן מעשה ידיה של עצמה. מה שאין כן באלמנתו, שמעשה ידיה ליתומים.

מתיב רב יוסף מהסיפא של משנתנו: מעשה ידיה ומציאתה, אף על פי שלא גבתה עדיין את שכר מעשה ידיה, אם מת האב — הרי הן של אחין.

וזה ודאי, שלא באה משנתנו לחדש דבר זה, שכשעשתה מעשה ידים בחיי האב — הרי הם של האחים משמת. שזה דבר פשוט,

שהרי האב זכה במעשה ידיה, שהם ממון ולא קנס, ובודאי שיירשוהו האחים!

אלא, ודאי באה משנתנו לחדש, שטעמא דהם של האחין, משום שעשתה בחיי האב. הא אם עשתה לאחר מיתת האב — מעשה ידיה לעצמה ולא לאחיה.

מאי לאו, האם לא מדובר, בניזונת מן האחין, ואף על פי כן, מעשה ידיה לעצמה!

ודחינין: לא. מדובר כאן בשאינה ניזונת מן האחין⁽²⁵⁾. והיינו, כגון שלא היו נכסים כלל.

ותמהינן: אי בשאינה ניזונת, מאי למימרא? מה החידוש בדברי משנתנו שמעשה ידיה לעצמה ולא לאחיה?!

הרי אפילו למאן דאמר במסכת גיטין [יב א] שיכול הרב לומר לעבד: עשה עמי, כלומר, עשה עבורי מלאכה — ואיני זנך [איני נותן לך מזונות], הני מילי דווקא בעבד כנעני,

עתה מן האחים, והיתה ניזונית בחיי האב מן האב — מאי למימרא? הרי זה פשיטא שלאחר מיתת האב, כיון שענתה היא אינה ניזונית לא ממנו ולא מן האחים — מעשה ידיה לעצמה [ולהשמיע שאם מת האב יורשים האחים את מעשה ידיה שעשתה בחיי אביה — נמי לא איצטריך, דהואיל וניזונת היתה מן האב, פשיטא שהבנים יורשין אותו].

והביאו שיש ספרים שלא גורסים מאי למימרא, אלא הכי גרסינן: אי בשאינה ניזונת, אפי' למ"ד כו'. וכתבו שכן עיקר, ומיירי בשאינה ניזונת לא מן האב ולא מן האחין, דאחר מיתת האב — דומיא דבחיי האב. ופריך אהך מילתא גופה, אמאי כשמת האב הרי הן של אחין, הא אפי' אב עצמו אין לו, כיון שאינה ניזונת ממנו.

הבת, ואם כן, הרי יש שיעור לנכסים מועטים. אבל כשאין שם אלא אלמנה ובנים, או אלמנה ובת, שאז הבת יורשת, לא עשו תקנה בשביל האלמנה, דמשום אלמנה לא רצו להפקיע כח הירושה. ורק כשכבר הפקיעו כח הירושה בשביל הבת, אז נותנים לאלמנה. ובשביל הבת הפקיעו יותר מאשר לצורך אלמנה, לפי שהבת יורשת כשאין בנים, משא"כ האלמנה.

והביאו שכן משמע בירושלמי בפרק מי שמת, דאמר התם: "אין האלמנה דוחה את הבנות, ולא הבנות דוחות את האלמנה. ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות — על ידי בנים, ואת הבנים — על ידי הבנות".

25. כתבו התוס', שמן האב היא כן היתה ניזונת, ומשום הכי מקשה הגמרא, אי בשאינה ניזונת